

de magnificentia, diuitijs, & domestico apparatu atq; obsequio, ipsius Mureezuma huius vrbs, & vicinarum regionum supremi domini, de palatijs suis, vinarijs & hortis, in ipsa ciuitate, & extra eam voluptatis gratia edificatis, de pontibus, aquæ ductu, vijs, & nobilium arcibus, omnia commemorare voluero, veritatē ipsam narrationem excedere multis videbitur. Ex varijs tamen hoc saltem vnicum referam. Præter alia amplissima ipsius Domini Mureezuma palatia, vnum est, in quo pulcherrima erant viridaria, quibusdam prospectibus eidem insidentibus, & marmora, reliquæque ornamenta erant ex Iaspide optimè elaborato. Huic palatio inerant habitationes, quibus possent hospitari duo magni principes, cum amplissima familia, ibique erant decem stagna, vbi habebantur omnia genera auium aquatiliū istarum prouinciariū, quæ sunt multa & varia, & omnium altitum, & ad vsum volucrum, quæ mari aluntur, erant stagna falsæ aquæ, & ad vsum in fluminibus versantium, erant aquæ dulces, quas quodam constituto tempore emittebant, vt stagna emundarent, & cuilibet speciei volucrum impartiebantur cibum, qui eis erat proprius. Ita, quod volucris piscis edentibus, ducentæ & quinquaginta libræ quotidie exhibebantur. His alendis volucris dabant operam trecenti viri, nulli negotio vltius incumbentes. Erant præterea alij, ad auiibus præstanda medicamina præpositi: cuilibet stagno prospectacula iminebant, & deambulatoria egregia, & sumptuosa, quod dictus Mureezuma solatij gratia, secedere solebat. In huius palatii particula, tenebat homines, pueros, foeminaq; à natiuitate candidos in facie, corpore, capillis, supercilijs & palpebris. Habebat aliam etiam domum amplissimam & munitissimam, in qua erat latum peristylum, pauimento ex crustis marmoreis egregijs ornatum, in modum latrunculariæ tabulæ, & domus erant profundæ, quasi ad statum hominis cum dimidio, & ad magnitudinem sex passuum in quadrangulo, & in medio quarumlibet istarum habitationum cernebatur volucris rapina, vitam quærens à tinunculo, vsque ad aquillam, quotquot comperiuntur in Hispanijs, & plura genera, quæ nunquam in Hispanijs visa sunt, & in quolibet genere magna copia. Et in qualibet istarum erat lignum, vbi volucres residebant, & aliud extra, infra rete, & vni infidebant aues nocturno tempore, cum pluuiosum erat tempus, in altero vero poterant esse exeuntes ad solem, & aerem, dum aliqua ægritudine laborant. Istis omnibus volucris, gallinas impartiebantur pro cibo, & non aliud. In eodem palatio inferius quædam aula magna, plena sunt magnis caueis, & grandibus lignis fabrefactæ, & coniunctæ, & in eis, vt plurimum, continebantur leones, tygrides, lupi, vulpes, cati varij, & omnium horum animalium tam volantium, quam quadrupedum erat maxima copia, quibus ad faturitatem gallinas apponebant, & ad horum animalium custodiā erant alij trecenti viri. Erat insuper & alia domus, vbi plurimos viros & foeminas monstrosas, pumiliones, gibbosos, & adulterinos, & alios maximæ deformitatis viros habebat, & genus quodlibet monstri, suas obtinebat separatas habitationes, & præerant eorum infirmitati electi homines. Reliquas domus voluptatis gratia constructas, in dicta ciuitate Mexico, prætermitto, cum & plures sint, & diuersimodæ. Hæc ex narratione secunda, Ferdinandi Cortesij excerptimus, apud quem multò plura de magnificentia rara & inaudita huius vrbs, & de regio ac domestico obsequio ipsius D. Mureezuma lectu digna inueniuntur. Habent etiam in Mexicana hac vrbe Domini de Societate Iesu collegium, Regis Catholici Philippi Austriaci benignitate, institutum, atq; dotatum Anno à Christo nato M. D. LXXIII.

37. **MOGVNTIA**, vulgò *Mung*, à Celte, Peutingero, Ligu-rino, ac Ottone dicitur: Moguntiacum, vel, vt Pirckeymerus, Mocontiacum, Hermolaus, D. Hieronymus, Ammianus lib. 15. & Tacitus vocant. Ptolemæus Neomagum lib. 2. cap. 8. tab. 3. appellat. Est & ciuitas apud Antoninum Pium in itineralio Nouiomagum inter Argentoratum & Bingiam, quam doctus autor, Moguntiam coniecit. Licet alij Nouiomagum in Gelria posuerint. Nomen habet Moguntia à Moeni fluuiio, quem alij Moganum, alij Mogum vocant, oritur in orientalis Franciæ montibus, & Francofordiam, nobilissimum Germaniæ emporium, præter lapsus, apud Moguntiam Rheno miscetur. Huc fluuium, sunt, qui Obrincum esse putent. Non enim parua disputatio est, quis sit fluuius Obrincus, quem Ptolemæus supra Moguntiacum statuit. Quidam enim illum Naum, qui iuxta Bingum in Rhenum defluit, esse putant. Alij etiam Rhenum transgressi, Rhenum esse censent. Sed procul dubio Mosella est, licet Ptolemæus ex eius situ (forfitan ex aliorum relatione) deceptus videri potest. Equidem, si Naus esset, sequeretur, quod Mosella penitus à Ptolemæo fuisset obmissa, quod planè incredibile est, quod fluuius adeò insignis, fuisset neglectus, & longè minor, Naus nimirum, recensitus, qui & ipse non supra, sed infra Moguntiacū labitur. Mœnium verò per Obrincum designari, planè ineptū videri potest, quod in descriptione superioris Germaniæ, & inferioris, transeenso Rheno, Mœnus describi, & quasi humeris, vltra Rhenum transportari deberet. Autor est Pirckeymerus, cuius verba retulimus. Sed nunc ad Moguntinam, clarissimam Germaniæ urbem reuertimur, à Tacito memoratam, qui hic etiam molam à Drufo ad remorandum Rhenum fluuium

inchoatam refert, & à Paulino Pompeio Romanarum Legionum in Germaniam Duce sub Nerone Imperatore perfectā. Pons quoque ligneus, apud Moguntinos à Carolo, trans Rhenum constructus fuit, qui paulò post Vulcani rabiei litatur. Anno salutis 843. (autore Sigiberto in Chronicis) Godescalcus hæreticus, adulterina deprauatq; doctrina, urbem, ac ditionem Moguntinam corripit atq; infecit; Coactio igitur Moguntia Concilio à S. Rabano Archipræsule Moguntino (cuius quidem viri pietatem & eruditionem, omnes Bibliothecæ, permultis ab eo libris conscriptis, passim commendant) erroris conuictus, damnatur. In hac vrbe ars Typographica, circa annum Salutis 1453. per Ioannem Faustum inuenta est. Vniuersitate deniq; Moguntia inclarescit, quæ quidem vt Pipino, eiusq; filio, Carolo Magno primordium, ita Reuerendissimo Archipræsuli Mogutio, Danieli, in Electorum ordine primo, per Germaniam Archicancellario, & omnem suum nitorem, & restaurationem debet. Cui Illustrissima Celsitudo sua, Anno verbi incarnati, 1566. Dominos de Societate Iesu præfecit, qui dum mitiora artium studia, tum etiam philosophicas & theologicas scientias, maxima & dexteritate, & foelicitate tradunt, Moguntiam superiori q; Germaniæ iuuentutem, doctrinæ, pietatisq; nitoribus expoliunt.

33. **MOBBAZA**, oppidum Africæ, habens in portu arcem munitissimam, armis & telis, varijsq; tormentis refertam, firmissimæque præsidij, atque singulari vigilatæ defensionem. Tellus abundat fructibus, oleribus, & frugibus, & pecorum & armentorum gregibus, & aquis dulcibus. Vtitur præterea mira cœli temperie, homines viuunt admodum lautè, & domus Lusitanorum more edificant, tectoriaq; varijs coloribus depicta parietibus inducunt. Hæc Oforius lib. 1. de rebus Emanuelis Lusitanorum Regis virtute gestis.

40. **MONACVM**, vrbs ad ripam Isaræ sita, inter ciuitates Principum in Germania præclarissima, & Bauariæ nominatissima, ædes habet pulcherrimas, plateas amplas: & basilicas ornatissimas. Ioannes Auentinus, diligens rerum Bauariæ scrutator lib. 6. historiarum suarum, ita de Monaco oppido scribit: Henricus duodecimus Bauariæ Dux, oppidum Monacense construxit, in fundo Monasterij Scheffarn, atq; inde Monacum est dictum, habetq; Monachum pro insignibus. Fuit autem eo tempore oppidum quoddam aliud, Vering nomine, infra Monacum, ad ripam Isaræ situm, vbi pons erat vltra fluuium, quo omne sal, quod ex Reichenhal deferrebat, tendebat: traiecitq; pontem, vnde Episcopus Frisingensis, cuius erat oppidum illud, magnum habuit quæstum. Hoc autem oppidum Dux Henricus exussit, pontem fregit, direxitque viam ad Monacum, eaq; ratione vniuersa negotiatio, & vestigal salis ad suam ciuitatem peruenit. Est hoc tempore Monaci Societatis Iesu collegium celebre, ab Alberto vtriusq; Bauariæ Duce informatum & dotatum.

22. **MONASTERIVM**, vrbs Episcopalis, totius VVestphaliæ Metropolis. Ptolemæo Mediolanum, Anabaptistis verò noua Hierusalem dicta, qui post longam obsidionem ab ea expulsi sunt in natali S. Ioannis Baptistæ, Anno Domini M. D. XXXV. Ioannes verò Leidanus ex sartorum opificio primus ipsorum Dux, ad quæcunque scelera ipsis faciem præferens, quem Regem Israel & Sion esse dicebant, viuis caueis ferreæ inclusus, è fastigio turris S. Lamberti suspensus, inedia periit.

8. **MONS PESSVLANVS**, in Narbonensi Gallia oppidum, tam situs opportunitate, quam vniuersitate amplissima, admodum celebre.

13. **MONTES**, vrbs in Hannonia probè munita & elegans, metropolitica dignitate conspicua.

N.

47. **NEAPOLIS**, vetusta, præclara, atque lautissima Campaniæ vrbs, ipsi maris littori, & amoenissimorum collium radicibus apposta. Neapolim Strabo, Plinius, Mela, Liuius, Solinus, Antoninus, Tacitus, Silius, Appianus, breuiter omnes Scriptores nominant. Antea tamen Parthenopem appellatam, Strabo, Plinius, Solinus, Virgilius, itemq; Silius auctores sunt, ab vna Sirenium Parthenope, quæ cum omnes, vt est in fabulis, præ dolore, quod Vlysses, eiusq; socios cantu decipere haud potuerant, in mare se præcipitassent, hoc in loco sepulta est, vbi deinde Cumani urbem cōdiderunt, Parthenopenq; ab ea virgine, vel, vt alij dicunt, scorto, denominarunt. Indicat id etiam Silius his verbis:

*Sirenium dedit vna tuum memorabile nomen,
Parthenope, muris Acheleias, aquare cuius
Regnauere diu cantus, cum dulce per vndas
Exitium miseris, caneret non prospera nautis.*

Vrbs hæc Neapolitana, non otij modò & quietis, sed & deliciarū voluptatisq; domicilium prisceis temporibus Romanis semper fuit. Tanta siquidem hoc loci, situs, hortorum, fontiumque amœnitas, tanta fructuum præstantissimiq; vini vbertas: tanta rerū omnium non solum ad hominum, animaliumq; necessitatem, sed etiam ad voluptates, atq; delicias peropportune deferuentium affluentia,